

Socialt hållbarhetsprogram 2025

För Gävle kommunkoncern, civilsamhället och invånarna

Förord

Vi strävar efter ett socialt hållbart samhälle

Ett socialt hållbart samhälle är ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Det är ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit till och förtroende för varandra samt att de är delaktiga i samhällsutvecklingen. I ett sådant samhälle går rättigheter och skyldigheter hand i hand, respekt och förståelse råder.

Social hållbarhet är av avgörande betydelse för det demokratiska samhällets fortlevnad och social hållbarhet är även helt nödvändig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Ett socialt hållbart samhälle tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget.

Social hållbarhet handlar om människors rättigheter och levnadsvillkor, till exempel hälsa, trygghet, utbildning, delaktighet, inflytande, rättvisa samt möjligheterna att förbättra dem. Förutom det individuella perspektivet handlar arbetet med social hållbarhet om att eftersträva lika villkor mellan grupper av människor.

Med detta sociala hållbarhetsprogram stärker vi arbetet med att skapa en kommun med god livskvalitet för alla invånare, ett rymligt samhälle. De fyra målområdena (trygghet, jämställda och jämlika villkor, delaktighet och inflytande samt icke-diskriminering) vävs samman i ett konkret och systematiskt hållbarhetsarbete.

För en hållbar Gävle kommun måste vi fortsatt arbeta med samtliga tre hållbarhetsdimensioner: social hållbarhet, miljömässig hållbarhet och ekonomisk hållbarhet. De olika delarna är många gånger beroende av och direkt kopplade till varandra. Framgång på ett område ger positiva effekter även på de andra och när de tre hållbarhetsdimensionerna stöttar varandra blir arbetet för att nå målen i Agenda 2030 mer framgångsrikt. Tillsammans arbetar vi vidare för en hållbar värld och ett hållbart Gävle. Vårt sociala hållbarhetsprogram är en viktig pusselbit i det arbetet.

Jörgen Edsvik (S)

Kommunalråd

Gävle kommun

Innehåll

Förord.....	2
1. Inledning	5
Vad är socialt hållbarhetsprogram?	5
Så här läser du programmet	6
Inledning.....	6
Målområden	6
Definitioner och beskrivningar av begrepp.....	7
Vem vänder sig detta program till?	7
Socialt hållbarhetsprogram och andra styrdokument	7
Hållbar utveckling	9
Social hållbarhet	9
Agenda 2030	10
Social hållbarhet och mänskliga rättigheter.....	11
Implementering.....	12
Uppföljning	13
Resurser.....	15
2. Målområden.....	16
Trygghet	17
Gävle är en kommun fri från våld.....	19
Alla i Gävle kommun har trygga boendemiljöer	21
Barn och unga i Gävle kommun har trygga uppväxtvillkor	22
Jämställda och jämlika villkor.....	24
Alla i Gävle kommun har jämlik och jämställd hälsa	25
Alla i Gävle kommun ges förutsättningar att bilda, utbilda sig och bli en del av arbetsmarknaden	27

Gävle kommun skapar förutsättningar för en aktiv och meningsfull fritid för alla ...	29
Delaktighet och inflytande.....	31
Gävle kommun verkar för delaktighet och reellt inflytande.....	32
Gävle är en tillgänglig kommun	34
Gävle kommun har ett strukturerat och gott samarbete med civilsamhället	35
Gävle kommunkoncerns verksamheter har god kunskap om och stärker respekten för nationella minoriteters rättigheter	37
Icke-diskriminering.....	39
Gävle kommunkoncerns verksamheter arbetar rättighetsbaserat	40
Gävle kommunkoncerns verksamheter har ett respektfullt bemötande utifrån ett inkluderande förhållningssätt	42
3. Definitioner och beskrivning av begrepp	44

1. Inledning

Gävle kommun växer avseende invånarantal. Det nya stadslandskapet växer fram och formas av olikheter i inkomst, etnicitet, genus, relationer, utbildning och yrkessammansättning. Nya livsstilar och kulturella preferenser omformar och formas av människor som ger platser olika karaktärer. Ett socialt hållbart Gävle är jämställt och jämlikt. En plats där alla människor får sina rättigheter respekterade och oavsett behov och förutsättningar ges lika möjligheter för att utvecklas, ha en god hälsa och vara delaktig i samhällsutvecklingen.

Efter beslut i kommunstyrelsen i augusti 2015 tog Gävle kommun ett samlat grepp gällande arbetet med social hållbarhet. Detta för att utveckla och systematisera arbetet samt för att tydligare integrera säkerställandet av mänskliga rättigheter. Socialt hållbarhetsprogram ersatte, med en perspektivberikande ansats, ett antal tidigare program och handlingsplaner. Under 2025 har programmet aktualiserats och nya indikatorer, uppdaterade begreppsdefinitioner och förtydliganden av programmets inriktning har gjorts.

Syftet med socialt hållbarhetsprogram är att skapa en helhetssyn och en politisk viljeinriktning, för att på ett tydligt sätt styra arbetet i en riktning som lever upp till de åtaganden som finns i lagar och konventioner. Syftet är även att bygga ett långsiktigt och dynamiskt samhälle, där vi strävar efter att det goda livet uppfylls för alla.

Vad är socialt hållbarhetsprogram?

Socialt hållbarhetsprogram för Gävle kommun har tagits fram för att säkerställa att vi, inom kommunkoncernen, arbetar tillsammans för en hållbar framtid för alla som bor och vistas i Gävle kommun idag och i framtiden. I ett hållbart samhälle betalar var tid och generation sin väl färd och skjuter inte upp problem till framtida generationer, varken ekonomiska, sociala eller ekologiska. Barn och unga beaktas därför särskilt i programmet.

Ett socialt hållbart Gävle är jämställt och jämlikt, där alla människor får sina rättigheter respekterade. Oavsett behov och förutsättningar ges lika möjligheter till en livsmiljö där

alla kan utvecklas, tillgodogöra sig kunskap, ha en god hälsa samt vara delaktig i samhällsutvecklingen. Det förutsätter tillit, respekt för mångfalden och alla människors lika värde. Ett aktivt arbete med social hållbarhet skapar ett samhälle som är tryggt, förändringsbenäget, tål påfrestningar och det är ett samhälle där ingen person missgynnas strukturellt.

Så här läser du programmet

Inledning

I inledningen finns beskrivande text om hållbar utveckling, begreppet social hållbarhet och hur det förhåller sig till andra perspektiv såsom de mänskliga rättigheterna och de globala målen i Agenda 2030.

Målområden

Programmet är indelat i fyra målområden:

- Trygghet
- Jämställda och jämlika villkor
- Delaktighet och inflytande
- Icke-diskriminering

Dessa fyra områden sätter en ram för arbetet med social hållbarhet. Utifrån kommunens befintliga arbete inom social hållbarhet och dess nuläge, Agenda 2030, nationell lagstiftning och Sveriges åtaganden för mänskliga rättigheter har de olika programmålen och dess delmål formulerats. De olika områdena tangerar, påverkar och berikar varandra. Målen ska verka inkluderande och berör alla målgrupper i samhället. Barn och unga nämns i programmet som utpekad grupp utifrån betydelsen av tidiga och förebyggande insatser i livet för att skapa ett socialt hållbart samhälle.

Under dessa fyra områden finns programmål med tillhörande delmål. Programmålen är det tillstånd vi vill nå och delmålen är vägen dit. Till delmålen finns framgångsfaktorer beskrivna som är centrala för att nå målet. Till respektive mål finns ett antal indikatorer kopplade som följs i den årliga uppföljningen av programmet.

Definitioner och beskrivningar av begrepp

Socialt hållbarhetsprogram omfattar flera områden och perspektiv där en allmänt vedertagen definition saknas av centrala begrepp som används. Vissa termer och begrepp behöver därför beskrivas för ett tydliggörande av programmet och dess innehåll.

Vem vänder sig detta program till?

Detta program vänder sig till tjänstepersoner och förtroendevalda i Gävle kommunkoncern med dess sektorer och bolag. Programmet ska styra arbetet med social hållbarhet i Gävle kommunkoncern. För ett framgångsrikt arbete med sociala hållbarhetsfrågor behövs tydlig strategisk samverkan mellan sektorer och bolag.

Social hållbarhet är komplext och kräver samverkan mellan aktörer nationellt, regionalt och lokalt för att möta de gemensamma utmaningarna som samhällsutvecklingen medför. Även samverkan mellan den offentliga sektorn och civilsamhället, näringslivet och forskarsamhället är av yttersta vikt.

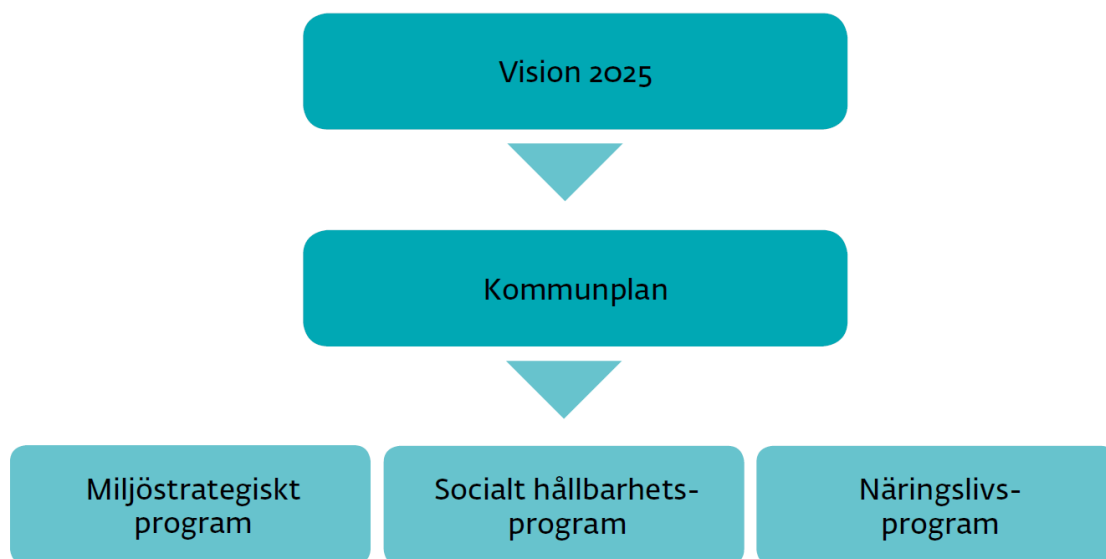
Programmet är styrande för Gävle kommunkoncerns organisation men syftar till att skapa ett socialt hållbart Gävle, för både invånare och civilsamhälle.

Socialt hållbarhetsprogram och andra styrdokument

I Gävle kommun finns det andra styrdokument som styr och påverkar socialt hållbarhetsprogram. Gävle kommuns Vision 2025 och kommunplanen har en övergripande roll för kommunens styrning. Men även andra strategiska program angränsar och samverkar med det sociala hållbarhetsprogrammet. Det miljöstrategiska programmet och näringslivsprogrammet är två program som ligger på samma strategiska nivå som det sociala hållbarhetsprogrammet och som alla bidrar till ett hållbart Gävle.

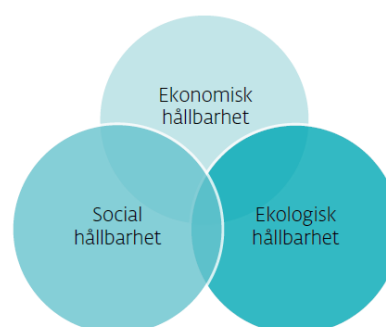
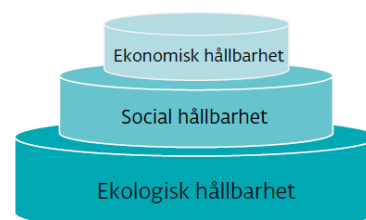
I socialt hållbarhetsprogram integrerades från 2018 följande kommunala styrdokument; folkhälso-, tillgänglighets-, barn och ungdoms-, drogpolitiskt samt nationellt minoritetsstrategiskt program. Även handlingsplan för integration och

jämställdhetsplanen integreras in i programmet. Genom att *skapa ett gemensamt* program som ersatte de tidigare programmen och handlingsplanerna minskades det totala antalet mål med fokus på att målen ska ge god effekt, gynna flera målgrupper och ange en gemensam riktning för det arbete som har inverkan på den sociala hållbarheten.

Hållbar utveckling

Att sträva mot en hållbar utveckling innebär att peka ut en önskvärd samhällsutveckling. En känd definition har sitt ursprung i rapporten "Vår gemensamma framtid" som Brundtlandkommissionen 1987 tog fram på uppdrag av FN. I rapporten definieras hållbar utveckling som "En hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov". Rapporten betonade att hållbar utveckling innefattar såväl den ekologiska, sociala som ekonomiska dimensionen av hållbarhet, som alla är tätt sammankopplade och måste förstås i ett sammanhang.

I Gävle kommuns grundsyn för hållbarhet beskrivs ett sätt för hur dessa dimensioner hänger samman. Den sociala dimensionen uttrycker målet om det goda livet för alla, för vilket den ekonomiska dimensionen är medlen och den ekologiska utgör ramen för målet och medlet.

Social hållbarhet

Folkhälsomyndigheten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har inom ramarna för Mötesplats social hållbarhet utarbetat en beskrivning av social hållbarhet som Gävle kommuns definition utgår ifrån:

Ett socialt hållbart Gävle har förmåga att hantera förändringar och fortsätta att utvecklas, samt erbjuda ett samhälle där människor har ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Det är ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen.

Viktiga grundpelare för social hållbarhet är demokrati, delaktighet, trygghet, tillgänglighet, jämlikhet, jämställdhet, folkhälsa samt respekt för mångfald och mänskliga rättigheter.

Genom programmets utformning och dess målområden tas ett samlat grepp runt de mål och områden som är gemensamma i de tidigare programmen och handlingsplanerna.

En förutsättning för social hållbarhet är att det råder en samsyn kring vad ett välfärdssamhälle ska erbjuda. I ett sådant samhälle karakteriseras välfärdstjänsterna av att:

- tillgodose alla människors grundläggande behov och att de mänskliga rättigheterna säkerställs i praktiken.
- bidra till att alla människor är inkluderade.
- vara generella, men särskilt beakta de grupper som har störst behov av insatser.

Agenda 2030

I september 2015 antog världens ledare, genom FN, 17 globala mål för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. De globala målen ersätter de tidigare milleniemålen och de ska vara vägledande i det globala, nationella, regionala och lokala arbetet med hållbarhetsfrågor.

De 17 målen som ska nås till 2030 är ingen fattigdom, ingen hunger, hälsa och välbefinnande, god utbildning för alla, jämställdhet, rent vatten och sanitet, hållbar energi för alla, anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, hållbar industri, innovationer och infrastruktur, minska ojämlikhet, hållbara städer och samhällen, hållbar konsumtion och produktion, bekämpa klimatförändringen, hav och marina resurser, ekosystem och biologisk mångfald, fredliga och inkluderande samhällen och genomförande och globalt partnerskap. Syftet med de globala målen är att till 2030; utrota extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen samt lösa klimatkrisen. Det sociala hållbarhetsprogrammet har sin ansats i Agenda 2030 och

bidrar tillsammans med det miljöstrategiska programmet till att nå de nationella och globala målen.

De globala utvecklingsmålen är övergripande på en nivå där kommuner behöver bryta ner målen till en hanterbar nivå för att kunna arbeta med dem och kommunerna har därmed en viktig roll för att de nationella och globala utvecklingsmålen ska kunna nås.

Social hållbarhet och mänskliga rättigheter

Socialt hållbarhetsprogram för Gävle kommun innefattar även arbetet med de mänskliga rättigheterna. De mänskliga rättigheterna handlar om att staterna har kommit överens om vilka regler som ska gälla för att garantera den enskilda människan ett människovärdigt liv. Rättigheterna talar om vilka skyldigheter – vad som ska göras och vad som inte får göras – som den offentliga sektorn har gentemot individen. Hela den offentliga förvaltningen har ett ansvar för att de mänskliga rättigheterna respekteras, skyddas och tillgodoses.

Hållbarhetsarbetet har utvecklats så att den sociala dimensionen idag spelar en mer framträdande roll än tidigare och de mänskliga rättigheterna kan bidra till att klargöra och precisera det sociala hållbarhetsperspektivet. Social hållbarhet har flera likheter med mänskliga rättigheter; trygghet, arbete, utbildning, hälsa och delaktighet berör centrala dimensioner av mänskliga rättigheter och social hållbarhet.

I Gävle kommuns program för social hållbarhet har rätten till icke-diskriminering valts ut till ett målområde. Icke-diskriminering är en central del i arbetet med de mänskliga rättigheterna och kommuner har ett ansvar för att verkställa det på lokal nivå. Det är ett utvecklingsarbete som långsiktigt främjar en hållbar samhällsutveckling, där det blir viktigt att inte bara tillgodose och skydda rättigheterna utan även att säkerställa på vilket sätt det görs. Mänskliga rättigheter är på så sätt både ett mål och men också ett medel vid utveckling av offentlig verksamhet.

Implementering

Det sociala hållbarhetsprogrammet ska implementeras i kommunkoncernens verksamhet och vara en styrande del i verksamhetsplaneringen. I de kommunala sektorernas och bolagens verksamhetsplaneringar blir arbetet med det sociala hållbarhetsprogrammet en viktig del i att uppnå de kommunövergripande målen.

Sedan socialt hållbarhetsprogram antogs i kommunfullmäktige har former och strukturer utvecklats för arbetet med att involvera och hantera de sociala hållbarhetsfrågorna, tillsammans med representanter från kommunkoncernens sektorer och bolag. Kommunstyrelsen i Gävle har bildat ett socialt hållbarhetsutskott bestående av förtroendevalda, med stöd av tjänstepersoner. Utskottet ansvarar särskilt för beredning och samordning av sociala hållbarhetsfrågor. Utskottet inventerar, analyserar, prioriterar och följer socialt hållbarhetsprogram. Utskottet ansvarar också för att revidera och se över efterlevnad av program och planer inom det sociala hållbarhetsområdet, samt lämnar bokslut (socialt hållbarhetsbokslut).¹ Olika styr- och arbetsgrupper bidrar till samordning, samplanering och utvärdering av insatser och resultat. Underlag avseende rådande nuläge och utvecklingsområden inom Gävle kommun tillhandahålls löpande kommunstyrelsens sociala hållbarhetsutskott.

För programmets implementering utarbetas även handlingsplaner som möter behovet av flexibilitet i insatser och som sträcker över kortare tid än programmet.

Dessa handlingsplaner utformas i händelse av:

¹ Dnr. 23KS55 – Instruktion till Kommunstyrelsens Sociala hållbarhetsutskott.

- Att behov finns av samordning mellan sektorer, bolag eller andra aktörer som exempelvis statliga myndigheter
- Särskilda nationella satsningar eller ny lagstiftning och riktlinjer
- Uppdrag från kommunstyrelsen/kommunfullmäktige

Under föregående programperiod har flera sådana aktivitets- och handlingsplaner initierats och implementeras. Några exempel följer nedan.

Sedan 2019 är Gävle kommun en äldrevänlig kommun, med målet att förbättra äldres möjligheter att leva ett hälsosamt och oberoende liv med ökad delaktighet i samhällsfrågor. För detta har en baslinjemätning genomförts och seniorer involverats i arbetet med att ta fram en handlingsplan som utgår ifrån WHO:s åtta utvecklingsområden för äldrevänliga städer.

Sedan 2019 arbetar Gävle kommun i samverkan med andra aktörer och allmänhet med utformning av trygghetsplaner för stadsdelarna. Under 2021 initierades Stadsdelslyftet i Andersberg för att intensifiera arbetet för att uppnå minskad segregation, ökad integration, tryggare skolmiljöer, mer jämlika förutsättningar samt ökad upplevd trygghet i utvalda stadsdelar. Målet är att ta fram en modell för hur Gävle kommunkoncern, i bred samverkan, arbetar med samhällsutmaningar i en stadsdel.

Handlingsplanen för En kommun fri från våld är ett aktiverande dokument som syftar till utveckling av det våldsförebyggande arbetet inom Gävle kommunkoncern och som aktiverar målet om En kommun fri från våld i Socialt hållbarhetsprogram.

Uppföljning

Kommunstyrelsens sociala hållbarhetsutskott ansvarar för prioriteringar inom programmet. Underlag för detta är identifierade utvecklingsområden och tillhörande indikatorer som löpande avrapporteras för utskottet.

Utskottet följer resultat och måluppfyllelse löpande under året och tar del av det arbete som Gävle kommunkoncerns verksamheter rapporterar in i styrning- och

ledningssystemet Stratsys². Det sammantagna arbetet i kommunkoncernen dokumenteras årligen i ett socialt hållbarhetsbokslut som antas av kommunfullmäktige och delges samtliga kommunens nämnder. Stora delar av arbetet med att nå ett socialt hållbart samhälle sker i de kommunala kärnverksamheterna. Kommunfullmäktige följer utvecklingen inom området i den del- och helårsrapportering som sker kopplat till kommunplanen, likväl som i socialt hållbarhetsbokslut.

I programmet följs ett antal indikatorer. Indikatorerna finns under målområdena och programmålen och följs över tid. Uppföljningen ger en bild av hur personer i alla åldrar samt utifrån kön själva uppfattar att de har det, vad de vill och vilka behov de har, samt hur hälsa och välfärd ser ut för olika grupper i samhället. De ligger också till grund för planering och uppföljningen i socialt hållbarhetsbokslut.

I Gävle kommun har under föregående programperiod ett utvecklingsarbete pågått kopplat till indikatorer och uppföljning. Inom ramen för socialt hållbarhetsprogram har även ett projekt för framtagande av ett visualiseringsverktyg med fokus social hållbarhet initierats 2019. Genom utveckling av statistik- och visualiseringsverktyget Power BI möjliggörs en helhetssyn över invånarnas förutsättningar och behov genom att visualisera statistik geografiskt om befolkningens livsvillkor, livsmiljö och hälsa tillsammans med underlag ifrån Gävle kommuns välfärdstjänster. Sammantaget bidrar detta till att fördjupa analys och uppföljning av programmets indikatorer i det sociala hållbarhetsbokslutet.

I socialt hållbarhetsbokslut används flera olika typer av indikatorer, både för att indikera viktiga aspekter i samhällsutvecklingen och för att ge en bild av måluppfyllelsen. En del indikatorer har kommunen därför en hög påverkansgrad över medan andra indikatorer är angelägna att följa och ger viktig information även om kommunen inte själva, eller bara till viss del, kan påverka utfallet på indikatorn.

² Stratsys är ett operativt IT-verktyg som fungerar som stöd för hela kommunens lednings- och styrningsprocess. Stratsys ger stöd i hela verksamhets styrningsprocessen från planering av de kommunövergripande målen till det operativa arbetet med uppföljning, rapportering och analys ute i organisationens verksamheter.

Målområden och program mål inom sociala hållbarhetsprogram varierar i hur mätbara de är i uppföljningen. Indikatorerna till respektive mål ämnar beskriva en utveckling som inte är direkt mätbar, varför de bara beskriver delar av ett komplext fenomen. Inom socialt hållbarhetsprogram tar det sig uttryck i en obalans i uppföljningsbarheten, där vissa mål och målområden i högre utsträckning är mätbara än andra. Att anpassa målen för att öka graden av mätbarhet skulle dock kunna medföra en sänkt ambitionsnivå.

Resurser

Arbetet med social hållbarhet pågår inom hela Gävle kommunkoncern. Arbetet med att nå målen i socialt hållbarhetsprogram sker både löpande inom ramarna för kommunens ordinarie verksamhet och genom de uppdrag och prioriteringar som kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och övriga nämnder beslutar om.

2. Målområden

Socialt hållbarhetsprogram för Gävle kommun omfattar fyra målområden med underliggande program mål. Under respektive målområde ges beskrivning av området och den generella viljeinriktningen. I de underliggande program målen anges målen för Gävle kommun. Till varje målområde och program mål finns ett antal indikatorer som utgör en del i den årliga uppföljningen av programmet.

Trygghet

För att alla i Gävle ska känna trygghet är det viktigt med en helhetssyn som inbegriper såväl fysisk som social och ekonomisk trygghet. Trygghet är något subjektivt och det är därför viktigt att varje enskild människas behov står i centrum och tillgodoses. Att Gävle erbjuder trygga levnadsförhållanden och kan påvisa låg kriminalitet är starka tillväxtfaktorer och en grundsten i ett socialt hållbart samhälle. Det gör kommunen till ett attraktivt alternativ för boende, studier, arbete och etableringar.

Boendeområden och närmiljöer ska erbjuda mötesplatser för människor i olika åldrar och med olika bakgrund och boendeformer. Trygghetsfrämjande åtgärder sker genom att människor görs delaktiga och har inflytande vid utformningen och användningen av allmänna ytor och publika lokaler.

Det trygghetsskapande arbetet handlar därför om att både beakta trygghetsaspekten i planeringsarbetet såväl som att aktivt arbeta med förebyggande insatser inom flera arenor och till alla åldrar. Trygghet ska finnas oavsett ålder, kön, etnicitet, sexuell läggning och könsidentitet, funktionsförmåga och religion.

Att minska förekomsten av våld i samhället är en viktig del i att skapa ett tryggt samhälle. Våld finns i många olika sammanhang och tar sig olika uttryck. Våld i nära relationer, i hedersrelaterad kontext samt våldsbejakande extremism är exempel på sammanhang som är särskilt viktiga att arbeta förebyggande med. Vissa grupper är särskilt utsatta, samtidigt som mörkertalet kan vara stort vilket gör att kunskapsnivån inom kommunens verksamheter kring våldets karaktär och fördelning i samhället är en viktig förutsättning för att kunna arbeta långsiktigt.

Ett bra och tryggt boende är ett av de grundläggande livsvillkoren för människor. Boende och närmiljön sam spelar tydligt med människors hälsa, där en integrerad, trygg och tillgänglig boendemiljö främjar hälsa på såväl individ- som samhällsnivå. På motsatt sätt påverkar hemlöshet, segregerade eller otrygga boendeförhållanden och trångboddhet både hälsan, tilliten och den sociala sammanhållningen negativt i ett område och i en stad. Områden som innehåller en blandning av bostadsformer, verksamheter, kultur, idrott, natur och service attraherar människor under hela dygnet. Det attraherar även olika kategorier av människor. Denna funktionsblandning skapar därmed trygga miljöer som även främjar sociala möten.

Det finns idag socialt ojämlika strukturer i Gävle som även projiceras rumsligt i form av boendesegregation, med områden som avviker och är mer eller mindre socioekonomiskt resursstarka än genomsnittet. Det finns även samband mellan upplåtelseformer och socioekonomisk styrka i ett område. Till exempel är hyresrätter dominerande i de mer resurssvaga områdena. Det är därför viktigt att beakta befintliga strukturer i staden, avseende bland annat upplåtelseformer och boendeformer, vid planeringen.

UN-Habitats riktlinjer rekommenderar en befolkningstäthet på minst 150 individer per hektar för att uppnå en hållbar stad, något som i Gävle endast uppfylls i ett fåtal områden. En hög befolkningstäthet gör att stadens mark kan användas effektivt och ger goda förutsättningar för hållbart resande och bra underlag för offentlig service.

Trygga uppväxtvillkor är grundläggande för att skapa ett tryggt Gävle och det sätter fokus på barn och ungas tillvaro i kommunen. Tidigt främjande och förebyggande insatser bidrar tillsammans med en helhetsförståelse av både barnperspektivet och

barnets perspektiv till att Gävle kommun fortsatt arbetar utifrån andemeningen i FN:s konvention om barnets rättigheter.

Med de tre programmålen, Gävle är en kommun fri från våld, Alla i Gävle har trygga boendemiljöer och Barn och unga i Gävle kommun har trygga uppväxtvillkor, fastställs särskilt prioriterade områden som sammantaget bidrar till att Gävle blir en trygg kommun för alla.

Övergripande indikator	Källa
Invånare 16-84 år som avstår att gå ut ensam	Medborgarundersökning
Invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra	Medborgarundersökning
Emotionellt och praktiskt stöd, avsaknad av	Hälsa på lika villkor

Gävle är en kommun fri från våld

Utifrån en nollvision för våld ska Gävle kommun arbeta för att minska förekomsten av våld i samhället, både det synliga och det våld som finns i det dolda. För att nå dit behöver kommunens sektorer och bolag ha en ökad kunskap om vad våld är samt arbeta långsiktigt förebyggande utifrån en helhetssyn på våld som inte enbart begränsas till ett fokus på relationen offer och förövare.

Gävle kommunkoncerns verksamheter ska därför ha god kunskap om våldsprevention och ges tillgång till fungerande metoder och arbetssätt för hur våld kan upp täckas, förebyggas samt vilket stöd som finns för utsatta. Utöver förebyggande insatser inriktade mot flera åldrar och arenor så ska trygghetsaspekten beaktas i det kommunala planeringsarbetet.

Delmål:

Gävle kommunkoncerns verksamheter ska ha god kunskap avseende våldsprevention samt kännedom om sär skilt utsatta grupper. Verksamheterna ska ha tillgång till arbetssätt och metoder för att arbeta våldspreventivt.

Delmål:

Gävle kommun ska bidra och verka för en samordning med andra samhällsaktörer, så att både den som blivit utsatt för våld och den som utövar våld, ska mötas av synkroniserade insats.

Framgångsfaktorer:

- Att arbeta tidigt och långsiktigt förebyggande med ett våldspreventivt fokus utifrån ett genusperspektiv.
- Att genomföra kunskapshöjande insatser avseende våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, våldsbejakande extremism och hatbrott.
- Att samverka internt och externt med andra samhällsaktörer.
- Att skapa rutiner i kommunkoncernens verksamheter i att våga fråga om våld i nära relation.
- Medborgardialoger med trygghet i fokus.

Indikatorer

Indikator	Källa
Anmälda våldsbrott i kommunen, antal/100 000 invånare	BRÅ
Anmälda brott om grov kvinnofridskränkning, antal/100 000 invånare	BRÅ
Händer det att du avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad?	Hälsa på lika villkor
Har du under de senaste 12 månaderna blivit utsatt för fysiskt våld och av vem?	Hälsa på lika villkor
Har du under de senaste 12 månaderna blivit utsatt för hot eller hotelser om våld så att du blev rädd?	Hälsa på lika villkor
Utsatthet våld och hedersrelaterad problematik	Lupp
Våldsrelaterad skada vuxen och barn	Folkhälsomyndigheten

Alla i Gävle kommun har trygga boendemiljöer

För att öka den upplevda tryggheten skapar Gävle kommun goda förutsättningar för en trygg och tillgänglig boendemiljö med minskad boendesegregation. Utifrån att boendet är ett viktigt livsvillkor som har en tydlig inverkan på människors hälsa och välmående så ska trångboddhet, otrygga boendeförhållanden och utestängande från bostadsmarknaden motverkas.

Gävle kommun skapar förutsättningar för boendemiljöer som är socialt hållbara och som främjar trygghet, tillgänglighet, tillit och en god och jämlik hälsa. Gävle kommun strävar efter att minska trångboddhet, otrygga boendeförhållanden och hemlöshet. Med utgångspunkt i minskad boendesegregationen i kommunen så ska alla stadsdelar och bostadsområden uppfattas som trygga och attraktiva.

Delmål:

Gävle kommun ska utföra sociala konsekvensanalyser i planeringsprocesser.

Delmål:

Gävle kommun ska i möjligaste mån verka för att tillgodose bostadsbehov hos de med svag ställning på bostadsmarknaden.

Delmål:

Gävle kommun ska ha strategier mot hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden.

Framgångsfaktorer

- Utveckling av samverkan och rutiner i förebyggande syfte för att motverka vräkning.
- Säkerställande av goda boendemiljöer, särskilt i områden med hög trångboddhet.
- Verka för att en likvärdig tillgång till privat och offentlig service i alla livskeden.
- Inkludering av perspektivet jämlik hälsa i utvecklingsstrategier.

- Samverkan med andra samhällsaktörer och näringsliv för att minska boendesegregationen.

Indikatorer

Indikator	Källa
Låg ekonomisk standard	Power BI
Verkställda vräkningar/avhysningar som berör barn och vuxna antal/100 000 invånare	Kronofogden/Power BI
Trångboddhet	Boverket
Upplåtelseform i relation till låg ekonomisk standard fördelat på stadsdelsområde	Power BI
Trygghet i bostadsområdet, barn	Lupp
Antal invånare som har längre än 500 meter till en aktivitetsplats	Livsmiljö Gävle
Antal invånare med längre än 300 meter till en lekplats	Livsmiljö Gävle

Barn och unga i Gävle kommun har trygga uppväxtvillkor

För att skapa en bra start i livet med goda möjligheter att utvecklas ska alla barn och unga ha trygga och goda uppväxtvillkor. Barn och ungas tillvaro i hemmet, familjen, skolan och på fritiden ska vara trygg. Att säkerställa trygga uppväxtvillkor och att arbeta utifrån barnkonventionen berör det mesta av kommunkoncernens verksamheter och är därför ett gemensamt ansvar.

Barn och unga både berörs och kommer dagligen i kontakt med kommunal verksamhet, och för att säkerställa att vårt arbete sker i linje med andemeningen i FN:s konvention om barnets rättigheter anammar vi ett barnperspektiv som sätter barnets bästa i främsta rummet. Det handlar både om attityder, kunskap och arbetssätt. I Gävle kommun ser vi på barn och unga som en heterogen grupp av självständiga individer som ska bemötas med respekt i alla sammanhang.

Delmål:

Gävle kommun fortsätta utveckla förebyggande och tidiga insatser till barn och unga, och vid behov deras vårdnadshavare, som tillhör olika riskgrupper eller som har utvecklat begynnande problem.

Delmål:

Gävle kommunkoncerns verksamheter ska finnas i miljöer där barn och unga befinner sig och låta kunskaper om de livsvillkor som finns i området utgöra underlag för planering och innehåll.

Framgångsfaktorer

- Utvecklad samverkan och rutiner mellan aktörer och huvudmän som har olika ansvarsområden när det gäller stödet till barn och unga.
- Utveckling av trygga mötesplatser.
- Långsiktigt och systematiskt omsättande av FN:s barnkonvention i praktiken med fortsatt tillämpning och implementering av Gävle kommuns barnchecklista och andra metodstöd.

Indikatorer

Indikator	Källa
Låg ekonomisk standard fördelat på ålder och hushåll	Power BI
Andel barn i befolkningen som ingår i familjer med långvarigt försörjningsstöd	Socialstyrelsen
Föräldrars utbildningsnivå	Power BI
Skattning om livet, åk 4	Utbildning Gävle
Skattning om livet, åk 7	Utbildning Gävle
Trygghetsindex föräldrar förskola	Utbildning Gävle
Uppnår kraven i idrott och hälsa åk 6 och åk 9	Power BI
Tandhälsa barn	Folkhälsomyndigheten

Jämställda och jämlika villkor

Gävle kommuns ekonomiska utveckling liksom inkomstfördelningen i samhället, lagstiftning, jämlikhet, jämställdhet, demokrati och integration är viktiga förutsättningar för människors välfärd och för kommunens utveckling.

Ojämlika villkor kommer av förutsättningar, möjligheter, händelser och beslut under livets gång, och dessa tenderar att förstärka varandra. Att de ojämlikhetsskapande processerna börjar tidigt i livet medför att vikt ska läggas på tidiga insatser, på hälsofrämjande samt skade- och sjukdomsförebyggande åtgärder. Ett aktivt arbete ska bedrivas mot alla åldrar och det är av vikt att försöka bryta ett negativt förlopp i ett tidigt skede.

Den region vi finns i har en gemensam utmaning vad det gäller både utbildningsnivå och andelen som står utanför arbetsmarknaden. Därför ska alla människor ha jämlika möjligheter att nå ett gott studieresultat och ges förutsättningar att bli en del av arbetsmarknaden. Utbildning är en viktig socioekonomisk faktor och handlar därför inte bara om att höja den egna kompetensen. Att ha grundläggande utbildning är också en

förutsättning för högre studier och därför grunden för en höjd utbildningsnivå i samhället.

Att människor på lika villkor har tillgång till en aktiv och meningsfull fritid har tydlig inverkan på flera av de områden som inryms i den sociala hållbarheten. Möjliggörandet av möten mellan människor, skapandet av inkluderande mötesplatser, människors engagemang och civilsamhällets betydelse är alla viktiga beståndsdelar av att skapa en attraktiv plats och ett socialt hållbart Gävle

I de tre nedanstående programmålen; Alla i Gävle kommun har jämställd och jämlik hälsa, Alla i Gävle ges förutsättningar att bilda, utbilda sig och bli en del av arbetsmarknaden samt Gävle kommun skapar förutsättningar för en aktiv och meningsfull fritid för alla, fastställs prioriterade områden som alla bidrar till att nå det övergripande målområdet: jämställda och jämlika villkor.

Indikator	Källa
Utbildningsnivå	Power BI
Låg ekonomisk standard	Power BI

Alla i Gävle kommun har jämlik och jämställd hälsa

Utifrån en helhetssyn på vad som påverkar folkhälsan i samhället ska den genomsnittliga hälsan öka och fördelas mer jämlikt i Gävle kommun. Åtgärder som påverkar hälsans utveckling sker parallellt även under andra programområden. Gävle kommun har goda möjligheter att påverka många grundläggande bestämningsfaktorer för hälsa.

Arbetet med att nå jämställd och jämlik hälsa är en del av det strategiska och långsiktiga arbete som utförs av Gävle kommun. Programålet syftar till att följa invånarnas hälsoutveckling över tid och säkerställa att det sker ett systematiskt arbete för att bibehålla och öka förutsättningarna för en god och jämlik hälsa. Det innebär att undanröja formella hinder, men också aktiva åtgärder för att skapa mer likvärdiga förutsättningar inom till exempel skola, kultur, fritid samt hälso- och sjukvård. Arbetet

med att öka frisk- och skyddsfaktorerna innefattar även ett fortsatt arbete inriktat mot ANDTS (alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel).

Delmål:

Gävle kommun ska utifrån ett hälsofrämjande synsätt tillhandahålla stödjande livsmiljöer och öka frisk- och skyddsfaktorerna för invånarna.

Delmål:

Gävle kommun ska utvecklat åtgärder för att minska hälsoskillnader utifrån socioekonomiska faktorer och till särskilt utsatta grupper.

Framgångsfaktorer

- Identifiera hälsoskillnader utifrån socioekonomiska faktorer och särskilt utsatta grupper.
- Utveckling av tidiga främjande och förebyggande insatser för att minska hälsoskillnader i samhället.
- Stödja en positiv utveckling av den psykiska hälsan i befolkningen.
- Öka kunskapen kring de åtgärder som behöver göras för att minska skillnader i hälsa i samhället.

Indikatorer

Indikator	Källa
Invånare 16-84 år med bra självskattat hälsotillstånd	Hälsa på lika villkor
Invånare 16-84 år med gott psykiskt välbefinnande	Folkhälsomyndigheten
Medellivslängd, män och kvinnor	SCB
Alvarlig psykisk påfrestning	Folkhälsomyndigheten
Självskattad hälsa unga, kön	Lupp
Ohälsodagar, ålder	Försäkringskassan

Levnadsvanor ³	Folkhälsomyndigheten
Hälsoutfall ⁴	Folkhälsomyndigheten
Spädbarnsdödlighet	Folkhälsomyndigheten

Alla i Gävle kommun ges förutsättningar att bilda, utbilda sig och bli en del av arbetsmarknaden

Andel av befolkningen som står utanför arbetsmarknaden ska minska och kompetensbehoven på arbetsmarknaden ska mötas i högre utsträckning. För att uppnå en likvärdig utbildning ska skolan kompensera för individers skilda förutsättningar.

Kompetenser och kunskaper finns hos alla individer, men de ser olika ut. Utbildning på gymnasienivå ger ökade möjligheter till arbete och Gävle kommun ska arbeta aktivt med att ge förutsättningar till alla att fullfölja gymnasiet med godkända betyg.

Utbildning på gymnasienivå är också en förutsättning för högre studier och för en höjd utbildningsnivå i samhället. Insatser behöver ges fortlöpande i Gävle kommun för att höja utbildningsnivån hos barn och unga. Utbildning handlar även om möjliga utbildningsvägar för vuxna och att det ska finnas möjligheter att finansiera sina studier.

Delmål:

Gävle kommun ska motverka skolmisslyckanden genom att tidigt identifiera elever som inte klarar kunskapsmålen eller har andra svårigheter, och tidigt erbjuda adekvat stöd för att säkerställa att barn och unga får möjlighet att nå sin fulla potential.

³ Innefattande: ANDTS, fysisk aktivitet/inaktivitet, hälsosamma/ohälsosamma matvanor, psykisk hälsa/ohälsa, Sexuell- och reproduktiv hälsa

⁴ Innefattande: fetma/ undervikt, tandhälsa/ohälsa, psykisk sjukdom och suicid, alkoholindex död, läkemedels- och narkotikaförgiftningar, oavsiktliga skador och förgiftningar, fallolyckor äldre, cancer som kan påverkas med levnadsvanor, hjärt-och kärlsjukdomar som kan påverkas med levnadsvanor, Sexuell- och reproduktiv hälsa

Delmål:

Gävle kommun ska skapa en god, tillgänglig lärandemiljö i skolan med utgångspunkt i det ömsesidiga sambandet mellan hälsa och lärande

Delmål:

Gävle kommun ska utifrån en god kännedom om möjliga utbildningsvägar för barn, ungdomar och vuxna och arbeta för att möta de kompetensbehov som finns på arbetsmarknaden.

Delmål:

Gävle kommun ska verka för att fler kommer i arbete.

Framgångsfaktorer

- Stärka förutsättningarna till fullföljd gymnasieutbildning.
- Utveckling av samverkan både internt inom kommunen och med externa parter.
- En andel av kommunens tjänster ska gå till personer med funktionsnedsättning.
- Utveckling av icke-formella utbildningsvägar och god samverkan mellan skola och arbetsliv.

Indikatorer

Indikator	Källa
Föräldrars utbildningsnivå	Power BI
Andel barn inskrivna i förskolan	Skolverket
Läraryrshöghet, bemanning förskola, lågstadiet, mellanstadiet, högstadiet och gymnasiet	Skolverket
Elevfrånvaro grundskola	Utbildning Gävle
Elevfrånvaro gymnasium	Utbildning Gävle
Resultat nationella prov i matematik och svenska, åk 3 och 6/skola	Skolverket

Slutbetyg åk 9/ skola och kön	Power BI
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram	Power BI
Invånare 17-24 år som varken studerar eller arbetar, andel (två åldersgrupper)	MUCF
Gymnasieelever med examen inom 4 år, andel (N17461), kön och föräldrars utbildningsnivå	Skolverket
Etablering eller fortsatta studier 4 år efter studentexamen	Skolverket
Ställning på arbetsmarknaden	Power BI
Arbetsförmedlingens indikator om funktionsnedsättningar	Arbetsförmedlingen
Resultat i skolan barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar	Rätten till utbildning ⁵

Gävle kommun skapar förutsättningar för en aktiv och meningsfull fritid för alla

Gävle kommun skapar förutsättningar för att alla människor, på lika villkor ska ha en aktiv och meningsfull fritid. I Gävle ska det vara lätt att kunna engagera sig och hitta eller skapa en plats för att kunna utveckla sina intressen tillsammans med andra och därigenom skapa möten mellan människor.

Det är viktigt att de människor som finns i kommunen själva är medskapare av aktiviteter för att skapa en meningsfull fritid. Aktiviteterna ska vara av inkluderande och anpassad karaktär så att de inte upplevs som diskriminerande. I Gävle kommun bidrar civilsamhället till ett rikt utbud av aktiviteter. Att skapa attraktiva offentliga rum med mötesplatser där fler vill och kan vara med och genomföra aktiviteter under en större del av dygnet och året är av vikt.

⁵ www.rattentillutbildning.se

Delmål:

Gävle kommun ska främja hälsa genom att öka tillgången till fritidsaktiviteter.

Delmål:

Gävle kommun ska fortsätta verka för en meningsfull fritid i nära samverkan och med goda relationer till civilsamhällets aktörer.

Delmål:

Gävle kommun ska i samverkan med civilsamhällets aktörer tillhandahålla tillgängliga och inkluderande fritidsaktiviteter inom och utomhus.

Framgångsfaktorer

- Fortsatt utveckling av en mångfald av mötesplatser.
- Förbyggande av social och ekonomisk utsatthet hos barn och unga.
- Utveckling av medborgardialog och samverkan för att skapa förutsättningar för inflytande.

Indikatorer

Indikator	Källa
Hur mycket det finns att göra på fritiden, unga	LUPP
Hur mycket det finns att göra på fritiden, vuxna	Medborgarundersökning
Fritidsgårdar, antal/10 000 invånare, öppettider, kön, geografi	Livsmiljö Gävle
Socialt och kulturellt deltagande	LUPP
Mötesplatser för unga/äldre	Medborgarundersökning
Barn i familjer med försörjningsstöd	Socialstyrelsen
Antal invånare som har längre än 500 meter till en aktivitetsplats	Livsmiljö Gävle
Antal invånare med längre än 300 meter till en lekplats	Livsmiljö Gävle
Antal lekplatser som bedöms ha variation av lekmöjligheter utifrån parametrar om jämlikhet, jämställdhet och inkludering	Livsmiljö Gävle

Delaktighet och inflytande

Att människor känner tillit och har förtroende till varandra och till samhällets institutioner är grundläggande för demokratin och för en hållbar utveckling. Om tilliten är låg och det finns stora skillnader i tillit mellan olika samhällsgrupper ökar risken för ekonomiska och hälsomässiga klyftor. Gävle kommun ska sträva efter ett inkluderande samhälle där alla har rätt till delaktighet. Det är ett samhälle där alla tar ansvar och har lika möjligheter att bidra till och gemensamt utveckla.

Barn och unga är vår framtid, men en ung person måste också vara viktig här och nu. Att sätta barnets bästa i första rummet utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter. Genom att barn och unga alltid får möjlighet att påverka i de frågor som berör dem säkerställer vi i Gävle kommun ett barnrättsperspektiv.

Gävle kommun har ett stort ansvar i att öka både den fysiska och språkliga tillgängligheten. Med en god tillgänglighet skapas möjlighet för alla att delta i idrotts- och kulturlivet både som utövare och som besökare. För att kunna ta sig till skola, arbete och fritidsaktiviteter behöver kollektivtrafiken ha en god tillgänglighet och användbarhet. Även tillgång till cykel- och gångvägar som möjliggör självständiga

förflyttningar är av vikt. Text, information och blanketter ska vara enkelt utformade gärna med symboler för att vara tillgänglig. Det är även av vikt att kunna bli bemött på något annat språk än svenska. Kommunen ska därför så långt det är möjligt kunna möta kommuninvånarna på deras eget språk

Att ha en fungerande samverkan med civilsamhällets aktörer är av betydelse för att effektivt arbeta på lokal nivå mot en hållbar utveckling. Civilsamhället är både en arena för delaktighetsskapande och utgör aktörer i det arbetet.

En viktig del av den svenska minoritetspolitiken är att stärka de nationella minoriteternas egenmakt så att de kan kräva sin rätt i majoritetssamhället och inte behöva vara beroende av majoritetssamhällets välvilja och engagemang för att få sina rättigheter respekterade. Gävle kommun ska informera nationella minoriteter om deras rättigheter enligt minoritetslagen samt ge minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska särskilt främjas.

De fyra programmålen; Gävle kommun verkar för delaktighet och reellt inflytande, Gävle är en tillgänglig kommun, Gävle kommun har ett strukturerat och gott samarbete med civilsamhället och Gävle kommunskolans verksamheter har god kunskap om och respekt för nationella minoriteternas rättigheter är prioriterade områden som alla bidrar till att nå målområde Delaktighet och inflytande.

Övergripande indikator	Källa
Invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra	Medborgarundersökning
Valdeltagande, val till kommunfullmäktige	SCB

Gävle kommun verkar för delaktighet och reellt inflytande

Människors delaktighet i och förtroende för Gävle kommunskolans ska öka. Känslan av samhörighet och möjlighet till delaktighet och inflytande i samhället är grundläggande för en fungerande demokrati och för människors välbefinnande.

Gävle kommun arbetar på kommuninvånarnas uppdrag och har ett särskilt ansvar för saktighet och opartiskhet. Gävle kommunskolans ska därför sträva mot ett ökat

inflytande för invånarna i den egna organisationen och för att förtroendet för Gävle kommun bland allmänheten ska öka. Kommunkoncernen ska både uppfattas som och vara en tillgänglig organisation som möjliggör ett reellt inflytande.

Gävle kommunkoncern ska våga prova nya vägar att nå ut med information och skapa dialog, och sträva mot att bli en föregångare för demokratiarbete. Nya former för dialog behöver utvecklas för att skapa delaktighet och samverkan, där särskilt civilsamhället är en viktig aktör. Barn och unga ska kunna komma till tals i frågor som berör och intresserar dem. Barn är fullvärdiga och kompetenta individer och ska mötas med respekt och i ögonhöjd.

Delmål:

Gävle kommunkoncerns förståelse för barn och ungas villkor och behov ska öka i hela organisationen och barnets bästa ska beaktas vid beslut som både direkt och indirekt berör unga.

Delmål:

Gävle kommunkoncern ska ha flera olika former för dialog och samverkan med allmänheten.

Delmål:

Gävle kommunkoncern ska ha metoder för dialog och samråd med barn och unga för att möjliggöra delaktighet och inflytande.

Framgångsfaktorer

- Gävle kommunkoncern arbetar innovativt för att nå de grupper som idag är delaktiga i lägre utsträckning.
- Utveckling av e-tjänst och digitala former att skapa förutsättningar för inflytande.
- Vidareutveckling av medborgarenkäter i relation till social välfärd.

Indikatorer

Indikator	Källa
Antalet inkomna E-petitioner årligen som uppnått minst 50 röster.	Styrning och stöd Gävle
Förtroende för politiker (för kommunens politiker) män/kvinnor	Medborgarundersökning
Invånarnas möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter är bra, andel	Medborgarundersökning
Rådgivande organ under kommunstyrelsen, antal aktiva	Styrning och stöd Gävle
Vilka möjligheter har du att föra fram dina åsikter till de som bestämmer i kommunen?	LUPP
Vill du vara med och påverka i frågor som rör din kommun?	LUPP

Gävle är en tillgänglig kommun

Gävle kommun skapar förutsättningar för ett tillgängligt Gävle, där alla kan leva oberoende och självständigt samt delta fullt och jämlikt i samhället, oberoende av funktionsförmåga.

Utbildning behöver anpassas utifrån individens förutsättningar, vilket skapar kvalifikationer för arbetsmarknaden och i övriga livet. Arbete och meningsfull sysselsättning är en av de viktigaste faktorerna för att kunna vara delaktig i samhället. Kommunen har därför också ett särskilt viktigt ansvar som arbetsgivare. Att samverka tillsammans med andra samhällsaktörer är en förutsättning för att ett framgångsrikt arbete.

Delmål:

Gävle kommun ska säkerställa en pedagogiskt, socialt och fysiskt tillgänglig lärmiljö i förskola och skola.

Delmål:

Gävle kommun ska säkerställa att tillgänglighetsperspektivet finns med och synliggörs i behovsanalyser och insatser gällande utbildning och sysselsättning.

Framgångsfaktorer

- Aktivt och kontinuerligt förbättringsarbete i samverkan med andra relevanta samhällsaktörer.
- Den fysiska miljön, kommunikationer och publika lokaler i Gävle kommun är tillgängliga för alla.
- Gävle kommun kommunicerar lättillgängligt, på flera språk, med symboler eller bilder och på ett inkluderande sätt där kommunens mångfald synliggörs.

Indikatorer

Indikator	Källa
Arbetsgivarperspektivet, aktiva åtgärder	Kommunplan 2025
Arbetsförmedlingens data uppdelat på funktionsvariation	Arbetsförmedlingen
Resultat i skolan barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, särskilt stöd	Rätten till utbildning ⁶

Gävle kommun har ett strukturerat och gott samarbete med civilsamhället

Gävle kommun ska ha en välutvecklad samverkan med civilsamhället för att gemensamt möta utmaningar i samhället och bidra till ett stärkt civilsamhälle och en socialt hållbar utveckling.

Civilsamhällets aktörer utgörs av de föreningar, stiftelser och övriga organisationer, nätverk och sammanslutningar av människor som agerar tillsammans i gemensamma intressen.

⁶ www.rattentillutbildning.se

Ett starkt civilsamhälle utgör en av grunderna för tillit och förtroende i samhället. Hos civilsamhällets organisationer bedrivs verksamheter som är centrala för socialt hållbar samhällsutveckling och minskade hälsoskillnader i befolkningen. Civilsamhällets aktörer spelar en betydelsefull roll i att fungera som en länk mellan invånare och beslutsfattare men också som ett stöd i arbetet i kommunens alla områden.

Delmål:

Gävle kommun ska verka för utveckling av samverkan som möjliggör dialog med civilsamhället och mellan civilsamhällets aktörer.

Delmål:

Gävle kommun ska verka för framtagandet av överenskommelser med civilsamhället.

Delmål:

Gävle kommun ska utveckla en plattform och arena för civilsamhällets utbud av aktiviteter.

Delmål:

Gävle kommun ska tillsammans med civilsamhällets aktörer erbjuda attraktiva och värdeskapande former av frivilliga arbetsinsatser.

Framgångsfaktorer

- Riktlinjer och information om stöd som ges till civilsamhället.
- Utveckling av ett strukturerat samarbete med civilsamhället för att hitta gemensamma lösningar för en hållbar kommun.

Indikatorer

Indikator	Källa
Invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra, andel	Medborgarundersökning
För vilka målgrupper och aktiviteter har Gävle kommun strukturerade samarbeten	Styrning och stöd Gävle

Gävle kommunkoncerns verksamheter har god kunskap om och stärker respekten för nationella minoriteters rättigheter

Gävle kommunkoncern ska genom strukturerat minoritetspolitiskt arbete i samråd med kommunens nationella minoriteter öka kunskapen om de nationella minoriteterna i den egna organisationen för att stärka respekten för dessa i samhället.

Kommunen har i uppdrag att säkerställa att alla invånare som hör till de nationella minoriteterna får sina rättigheter tillgodosedda gällande språk, kultur och information. God kunskap om de nationella minoriteternas rättigheter säkerställer att beslut fattas och prioriteringar görs inom olika verksamhetsområden utifrån dessa grunder. Att synliggöra de nationella minoriteternas historiska och nuvarande närvaro i kommunen är av vikt för att stärka respekten för dessa grupper.

Delmål:

Gävle kommun ska främja ett mer språkbevarande klimat och särskilt barns möjligheter att lära sig sitt nationella minoritetsspråk.

Delmål:

Gävle kommun ska utveckla och hitta effektiva sätt att motarbeta diskriminering så att ingen kommuninvånare behöver dölja sin kulturella identitet.

Delmål:

Gävle kommun ska samråda med samtliga nationella minoriteter som finns representerade i kommunen.

Framgångsfaktorer

- Förankring och spridning av arbetet med de nationella minoriteternas språk och kultur.
- Möjliggöra de nationella minoriteternas tillgång till modersmål och språkbruk.
- Kunskapshöjande insatser om minoritetslagstiftningen och samtliga nationella minoriteters rättigheter.

- Gävle kommun säkerställer finsk språkkompetens då Gävle kommun hör till finskt förvaltningsområde.
- Kommunen arbetar med romsk inkludering utifrån den nationella strategin för romsk inkludering (Skr. 2011/12:56).
- Språk- och kulturkompetens eftersträvas i samverkan med minoriteterna.

Indikatorer

Indikator	Källa
Antal minoritetsgrupper som Gävle kommun har aktivt samråd med	Styrning och stöd Gävle
Antal elever inom alla skolformer i Gävle kommun som tar del av modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk	Utbildning Gävle
Antal som sökt respektive fått plats på finskspråkig avdelning, vård- och omsorgsboende	Välfärd Gävle
Antal som sökt respektive fått plats i finskspråkig förskola	Utbildning Gävle

Icke-diskriminering

Gävle kommun bär en nyckelroll och har ett ansvar för efterlevnad av de mänskliga rättigheterna i praktiken, detta både utifrån att vara en samhälls-, demokrati- och välfärdsaktör samt utifrån ett arbetsgivarperspektiv.

Utvecklingen i dagens samhälle är komplex. Det finns ett starkt stöd i samhället för öppenhet och inkludering men samtidigt vittnar många om ett hårdare samhällsklimat där diskriminering och rasism visar sig allt tydligare. Engagemanget för människors lika värde och tillgång till rättigheter och möjligheter är stort och det är ett engagemang som Gävle kommun ska ta fasta på. En förenklad beskrivning av diskriminering enligt diskrimineringslagen innebär att någon missgynnas eller kränks med samband till någon av de sju diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Skyddet mot diskriminering är en av hörnstenarna i arbetet för de mänskliga rättigheterna. Området omfattar åtgärder för att förebygga diskriminering på grund av någon av de sju diskrimineringsgrunderna. Andra frågor som är kopplade till detta

område är åtgärder mot rasism, homofobi och andra liknande former av intolerans. Åtgärder som syftar till att förebygga och motverka diskriminering är grundläggande i en demokrati.

Ett aktivt arbete för principen om alla människors lika värde är fortsatt av vikt, såväl i Sverige som i olika internationella sammanhang. De nedanstående programmålen; Gävle kommunkoncerns verksamheter arbetar rättighetsbaserat och Gävle kommunkoncerns verksamheter har ett respektfullt bemötande utifrån ett inkluderande förhållningssätt är prioriterade områden som bidrar till att nå målområdet icke-diskriminering.

Övergripande indikator	Källa
Har du under de senaste tre månaderna blivit behandlad eller bemött på ett sätt så att du känt dig kränkt?	Hälsa på lika villkor
Hade den kränkande behandlingen eller bemötandet samband med något av följande? (diskrimineringsgrunder)	Hälsa på lika villkor
Har du under de senaste månaderna upplevt att du blivit orättvist behandlad på ett sätt så att du mått dåligt?	Lupp
Vem eller vilka har du känt dig orättvist behandlad av?	Lupp

Gävle kommunkoncerns verksamheter arbetar rättighetsbaserat

Genom att arbeta rättighetsbaserat ökas förståelsen för hur kommunkoncernens verksamheter kan applicera ett rättighetsperspektiv i det dagliga arbetet. Genom att arbeta aktivt med respekten och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna blir dessa både ett mål och ett medel.

Vidare berör detta också hur centrala styrdokument utformas, men också betydelsen av att ha det perspektivet vid utformning av andra typer av handlingsplaner. Arbetet avser även uppföljning av integreringen av mänskliga rättigheter i verksamheten med indikatorer. Arbetet kan också speglas i värdegrund för verksamheten.

Gävle kommunkoncern har en värdegrund som är framtagen för kommunen: "För att göra rätt saker och agera klokt i vår vardag är det viktigt att vi utgår från gemensamt

uttalade värderingar. Värderingar som uttrycker vår väg för att på bästa sätt tillgodose våra invånares gemensamma intressen.”

Delmål:

Gävle kommunkoncerns verksamheter ska tillämpa ett rättighetsbaserat arbete.

Delmål:

Gävle kommunkoncern ska ha sociala krav i upphandling och inköp.

Framgångsfaktorer

- Gävle kommunkoncerns verksamheter har kunskap om samtliga diskrimineringsgrunder och metoder för att motverka och strukturerat följa upp diskriminering.
- Gävle kommunkoncerns verksamheter har god kunskap om och beaktar de mänskliga rättigheterna.
- Fortsatt tillämpning och implementering av Gävle kommunkoncerns barnchecklista och ökad kunskapen om barnkonventionen/ barnrättslagstiftningen inom verksamheterna.
- Rutin för säkerställande av krav vid upphandling som säkerställer sociala krav.

Indikatorer

Indikator	Källa
Inkomna avvikelser rörande diskriminering och kränkningar	Avvikelsesystem och anmälningar
Utsatt för diskriminering på arbetsplatsen (Gävle kommun)	Medarbetarundersökning

Gävle kommunkoncerns verksamheter har ett respektfullt bemötande utifrån ett inkluderande förhållningssätt

Gävle kommunkoncern ska säkerställa ett respektfullt bemötande och verka för icke-diskriminering i hela koncernen genom att motverka strukturer och normer som begränsar individer.

Bemötande handlar om ett samspel mellan människor och den inställning som personer har till varandra och hur det kommer till uttryck i tal, handlingar, gester, ansiktsuttryck och tonfall.

Med hjälp av ett inkluderande och normmedvetet perspektiv kan vi få syn på, och förändra, begränsande strukturer och normer, i stället för att försöka få enskilda individer att passa in i mallen. Detta innebär bland annat att få syn på, och ifrågasätta, de normer som påverkar uppfattningar om vad som är "normalt" och därmed oreflekterat uppfattas som önskvärt. Genom att strukturer förändras, i stället för att individer anpassas, finns förutsättning för hållbar och långsiktig inkluderande systemförändring. Normmedvetenhet kan ses som ett verktyg, med vilket verksamheter kan skapa egna förutsättningar till förändring av strukturer.

Delmål:

Gävle kommuns verksamheter ska ha kunskap om normmedvetet förhållningssätt och hur detta kan omsättas i praktisk handling i vardagsarbetet.

Delmål:

Gävle kommuns verksamheter ska erbjudas service- och bemötandeutbildning för att utveckla det respektfulla bemötandet.

Delmål:

Gävle kommun bemötandeombud marknadsförs och utvecklas för att tillvarata de synpunkter som allmänheten vill lyfta.

Framgångsfaktorer

- Gävle kommunkoncerns verksamheter tillämpar kommunens värdegrund.
- Jämställdhets- och mångfaldsperspektivet finns på alla nivåer och integreras i alla verksamheter.
- Internt framtagna HBTQ-certifiering som är införd i koncernen.

Indikatorer

Indikator	Källa
Aktiva åtgärder arbetsgivare	Kommunplan 2025
Bemötande i kontakt med kommunen	Medborgarundersökning

3. Definitioner och beskrivning av begrepp

ANDTS – är en förkortning av alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (om pengar).

Barn och unga – barn är enligt FN:s konvention om barnets rättigheter varje människa under 18 år. Ungdom är enligt Sveriges ungdomspolitik personer mellan 13-25 år.

Barnkonventionen – eller FN:s konvention om barnets rättigheter antogs av FN:s generalförsamling 1989 och är sedan 2020 svensk lag.

Civilsamhället – definieras i Sveriges politik för det civila samhället som ”en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen”. Civilsamhällets aktörer utgörs av de föreningar, stiftelser och övriga organisationer, nätverk och sammanslutningar av människor som agerar tillsammans i gemensamma intressen. (Riksdagen)

Demokrati - Demokrati handlar om alla människors lika värde och rättigheter och om möjligheten att vara med och bestämma. I Sverige finns rättigheterna angivna i grundlagen. Där står det att all offentlig makt utgår från folket och att riksdagen är folkets främsta företrädare. Riksdagen är på så sätt en mycket viktig del i den svenska demokratin. Vart fjärde år är det val till riksdagen och då ska medborgarna utse 349 riksdagsledamöter. De ska representera människorna i Sverige och ledamöterna ska se till att folkets vilja genomsyrar besluten som riksdagen fattar. (Riksdagen)

Diskrimineringsgrunder - det finns sju diskrimineringsgrunder som omfattas av lagens diskrimineringsförbud: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Diskriminering innebär att en person blivit missgynnad eller kränkt i samband med någon av diskrimineringsgrunderna (sexuella trakasserier kräver inte detta samband). (Diskrimineringsombudsmannen)

FN:s konventioner - Det internationella arbetet för mänskliga rättigheter tar sin utgångspunkt i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948. De rättigheter som inryms i förklaringen har senare förts in och vidareutvecklats i ett antal konventioner som är bindande för de anslutna staterna. En stor majoritet av världens länder har anslutit sig till konventionerna. Tillsammans utgör de ett universellt ramverk för arbetet med de mänskliga rättigheterna. (Regeringen)

Funktionsnedsättning - definieras som nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. (Socialstyrelsen). Ett funktionshinder är den begränsning som en person med funktionsnedsättning upplever i relation till omgivningen (Diskrimineringsombudsmannen). Funktionsvariation beskriver olikheter i förmågor och egenskaper i befolkningen.

Folkhälsa - Folkhälsa är ett samlingsbegrepp för hela befolkningens hälsotillstånd. Det handlar alltså om både hälsa och ohälsa. Begreppet folkhälsa gäller både nivån på hälsa, exempelvis medellivslängden i befolkningen, och fördelningen av hälsa, exempelvis medellivslängden i olika grupper i befolkningen. En god folkhälsa innebär, enligt WHO, att hälsan är så god och så jämnt fördelad som möjligt bland olika grupper i samhället. (Folkhälsomyndigheten)

Förebygga - förhindra i förväg, minska risken att någonting ska ske.

Hatbrott - Hatbrott definieras som hets mot folkgrupp, olaga diskriminering och alla andra brott där ett motiv varit att kränka en person, en folkgrupp eller annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet. (Polisen)

HBTQI - HBTQI är ett paraplybegrepp. Begreppet innefattar två olika aspekter av en persons identitet: *könsidentitet* och *sexuell läggning*. HBTQI står för: homosexuell, bisexuell, transsexuell, queera uttryck och identiteter samt intersexperson. Idag finns även begreppet HBTQIA+, vilket även inkluderar asexuella och plus står för ytterligare inkludering som inte textas ut i förkortningen.

Hälsa - fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande, och inte endast frånvaro av sjukdom eller skada. (WHO)

Indikator - En indikator är ett observerbart, indirekt mått, som används för att förklara ett begrepp eller koncept (ett mål) som inte är direkt mätbart. Det är med andra ord ett sätt att uttala sig om ett koncept genom att identifiera olika mätbara aspekter som konceptet består av, ofta med hjälp av olika tolkningar och logiska resonemang. Det innebär att en indikator, eller en uppsättning av indikatorer, blir en förenkling av verkligheten; den beskriver endast vissa delar av ett ofta komplext fenomen. (Statens offentliga utredningar)

Jämlikhet - utgår ifrån att alla människor är lika i värde. Det innebär att det ska råda rättvisa förhållanden och jämlika villkor mellan individer och grupper i samhället. Jämlikhet betonar lika rättigheter och möjligheter för alla, oavsett bakgrund eller personliga egenskaper.

Jämställdhet - Jämställdhet handlar om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Området omfattar bland annat frågor som makt, inflytande, ekonomi, hälsa, utbildning, arbete, könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck.” (Regeringen)

Gävle kommunkoncern – Gävle kommuns sektorer och kommunala bolag.

Livsvillkor – Livsvillkor handlar på samhällsnivå till exempel om våra uppväxtvillkor, vår tillgång till förskola och skola, hälso- och sjukvård och möjligheterna på arbetsmarknaden. Men också om boendemiljö, trygghet, möjligheter till delaktighet och inflytande och en aktiv fritid. Och de rättigheter vi ska garanteras i samhället. (Folkhälsomyndigheten)

Mänskliga rättigheter (MR) – en del av folkrätten och reglerar relationen mellan staten och enskilda individer. MR är ett juridiskt system som begränsar statens makt över individen och som samtidigt fastslår vissa skyldigheter för staten gentemot individen. De mänskliga rättigheterna är ömsesidigt samverkande och odelbara. Det betyder att de olika rättigheterna utgör delar av samma helhet på ett sådant sätt att ingen enskild rättighet kan anses vara viktigare än någon annan. De mänskliga rättigheterna är också universella – de gäller för alla människor, utan åtskillnad, över hela världen, oavsett land, kultur eller specifik situation. (Regeringen)

Nationella minoriteter - De fem erkända nationella minoriteterna i Sverige är judar, romer, samer (som även är ett urfolk), sverigefinnar och tornedalingar. De historiska minoritetsspråken är jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli. (Regeringen)

Normer/normmedvetenhet - Normer är föreställningar, idéer och oskrivna regler i samhället som formar oss människor. Genom att använda ett normmedvetet förhållningssätt granskas och ifrågasätts normer som kan verka exkluderande och ta sig uttryck i exempelvis kränkningar, trakasserier, mobbing, diskriminering, vardagsrasism och negativ särbehandling. Ett normmedvetet förhållningssätt möjliggör därmed ett inkluderande genom att belysa och förändra strukturer som kan verka exkluderande.

Rättighetsbaserat arbete - Att arbeta rättighetsbaserat innebär att Gävle kommuns arbete med mänskliga rättigheter både är ett mål och ett medel för att uppnå målet. Det innebär ett aktivt arbete för att mänskliga rättigheter både ska respekteras och förverkligas inom den egna organisationen. Ett rättighetsbaserat arbetssätt ska genomsyras av tre principer: icke-diskriminering och jämlikhet, deltagande och inkludering samt transparens och ansvar. Det innebär bland annat att ingen diskrimineras, utan att var och en måste mötas utifrån sina egna förutsättningar. (SKR)

Segregation - Segregation handlar om att människor lever åtskilda, ofta beroende på skillnader i socioekonomisk bakgrund. Segregation förekommer i många olika sammanhang, som mellan skolor, på arbetsmarknaden eller mellan bostadsområden, och leder till ojämlika livsvillkor. Segregationen är relationell, vilket innebär att den definieras av relationer mellan minst två poler och att utvecklingen i de olika polerna påverkar varandra. (Myndigheten mot segregation)

Våld i nära relationer - Våld i nära relationer är mellan makar, sambor, särbor, före detta partner, mellan föräldrar/vårdnadshavare och barn och mellan släktingar. Våld är varje handling riktad mot annan person som skadar, smärtar eller kränker. Det är också en våldshandling att tvinga någon att göra något mot sin vilja, eller att tvinga någon att sluta med något hon eller han vill. Våld kan vara psykiskt, fysiskt, sexuellt, försummelse, ekonomiskt utnyttjande och hedersrelaterat våld och förtryck.

Hedersrelaterat våld och förtryck - Hedersrelaterat våld och förtryck bygger på starkt patriarkala och heteronormativa föreställningar. Centralt för hedersrelaterat våld och förtryck är främst dess kollektiva uttryck. Individens rättigheter och intressen anses vara underordnade familjens. På samma sätt anses individens handlingar påverka hela familjens och kollektivets anseende. (Jämställdhetsmyndigheten)

Våldsbejakande extremism – Individer, grupper och organisationer som hålls samman av en ideologi och betraktas som våldsbejakande genom att de utifrån denna förespråkar, främjar eller utövar våld, hot, tvång eller annan allvarlig brottslighet för att uppnå förändringar i samhällsordningen, påverka beslutsfattandet eller myndighetsutövningen eller hindra enskilda individer från att utöva sina grundlagsfästa fri- och rättigheter. (Säkerhetspolisen och Center mot våldsbeaktande extremism)